

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en lag om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten skall stiftas. Enligt den föreslagna lagen har försvarsmakten hand om undersökningen av vissa brott som hänför sig till anställningsförhållandet när det gäller en person som är anställd inom försvarsmakten. Försvarsmakten har enligt förslaget också hand om upprätthållandet av säkerheten och övervakningsuppgifterna på det militära försvarets

område. Enligt förslaget stadgas i lagen dessutom om befogenheterna för en tjänsteman som fullgör polisuppgifter inom försvarsmakten, om de personregister som skall upprätthållas med tanke på polisverksamheten och om registerföringen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som den nya polislagen och lagen om polisens personregister.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Polisverksamheten inom försvarsmakten regleras genom en förordning från år 1967 om polisverksamhet inom försvarsväsendet (18/67). Förordningen är kortfattad, och bl.a. de centrala undersöknings- och övervakningsuppgifterna definieras genom hänvisning till de stadganden om saken som gäller polisen. Detsamma gäller de personregister som inom försvarsmakten upprätthålls med tanke på polisverksamheten.

De militära brotten har enligt vedertagen praxis undersökts inom försvarsmakten, där den disciplinära förman som saken gäller har hand om förundersökningen. För uppgifter som gäller den interna vakthållningen och ordningen finns inom försvarsmakten dessutom särskild militärpolis. Militärpolisens uppgifter omfattar inte de egentliga polisuppgifterna.

Enligt lagen om försvarsmakten (402/74) har försvarsmakten till uppgift bl.a. att trygga rikets territoriella integritet och att försvara dess rättsordning. Bekämpandet av förehavan-

den och brott som kan äventyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet, dvs. uppgifter som enligt polisförvaltningslagen (110/92) skall skötas av skyddspolisen, har inom försvarsmakten traditionellt hört till huvudstabens uppgifter.

De polisuppgifter som försvarsmakten under normala förhållanden har hand om skall skötas av försvarsmakten också under en eventuell kris. Det bästa sättet att säkerställa att verksamheten är effektiv under undantagsförhållanden är att under normala tider skapa och upprätthålla en fungerande organisation och ge den personal som behövs inskolning för uppgifterna. Verksamheten fortsätter i huvudsak på samma sätt också under pågående kris, det är endast den betydelse de olika frågorna ges som förändras. Arrangemanget motsvarar den princip som allmänt iakttas när det gäller beredskapsplaneringen för den offentliga förvaltningen.

Den nu aktuella propositionen baserar sig på stadgandet i 50 § polislagen (493/95), enligt vilket polisuppgifter genom lag kan åläggas

försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, tullen eller övriga myndigheter. De stadganden som polisverksamheten baserar sig på och som för närvarande är på författningsnivå lyfts genom den föreslagna lagen upp till lagnivå och skapar grunden för skötseln av polisuppgifterna inom försvarsmakten både under normala förhållanden och under en eventuell kris.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Enligt 3 § den polislagen (84/66) som trädde i kraft år 1967 kan uppgifter som hör till polisens verksamhetsområde genom förordning åläggas försvarsväsendet, gränsbevakningsväsendet och andra myndigheter. Vad försvarsförvaltningen beträffar stadgas om saken i den ovan nämnda förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet.

Enligt förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet utförs inom försvarsväsendet de uppgifter som hör till polisens verksamhetsområde av huvudstaben och myndigheter som underlyder den. Vad uppgifterna beträffar hänvisas till 4 § polislagen. I paragrafen i fråga, som sedermera har ersatts av stadgandena i polisförvaltningslagen hänförs till de uppgifter som den lokala polisen skall sköta bl.a. upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet, bekämpande av brottslighet och undersökning av brott. Skyddspolisen har enligt samma paragraf till uppgift att följa med och uppdaga sådana förehavanden som kan befaras vara riktade mot rikets självständighet eller mot dess lagliga stats- och samhällsskick eller som är ägnade att äventyra allmän ordning och säkerhet. Enligt förordningen är de polisuppgifter som försvarsmakten skall sköta rätt vittomfattande och mångskiftande.

Inom försvarsmakten sköts polisuppgifterna av huvudstaben. För förundersökningen av brott som avses i militära rättegångslagen (326/83) svarar den disciplinära förman som saken gäller enligt vad som närmare stadgas i militära disciplinlagen (331/83).

På personregister som upprätthålls för skötseln av försvarsmaktens polisverksamhet tillämpas med stöd av förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet förordningen om polisens personregister (1056/87). När

det gäller riksomfattande personregister är det huvudstaben i stället för inrikesministeriet som har fattat besluten.

2.2. Internationella avtal och förpliktelser

Datasekretessfrågor regleras av den mellan Europarådets medlemsstater ingångna konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 36/92), nedan datasekretesskonventionen. Målet för datasekretesskonventionen är att för var och en säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter, särskilt vad gäller rätten till personlig integritet.

Avtalsparterna förbinder sig att vidta nödvändiga åtgärder i sin nationella lagstiftning för att genomföra de grundläggande principer för datasekretess, som anges i konventionen. De grundläggande principerna gäller bl.a. uppgifternas beskaffenhet, särskilda slags uppgifter, dataskydd och ytterligare skyddsåtgärder för registrerade personer samt straff och rättsmedel.

Europarådets ministerkommitté gav 1987 en rekommendation om användning av personuppgifter i polisens verksamhet, nedan datasekretessrekommendationen. Avsikten med rekommendationen är att precisera datasekretesskonventionen på de punkter som gäller polisväsendet. Rekommendationen är inte juridiskt bindande.

I Europeiska unionen behandlas som bäst ett förslag till direktiv om skydd av individen vid behandling av personuppgifter och dessa uppgifters fria rörlighet, nedan förslaget till datasekretessdirektiv. Europeiska unionens råd omfattade i februari 1995 ett gemensamt ställningstagande till förslaget till datasekretessdirektiv, som därefter har varit föremål för behandling i parlamentet.

Förslaget till datasekretessdirektiv preciserar och utvidgar de principer som avses i den ovan nämnda konventionen. Enligt förslaget till datasekretessdirektiv skulle direktivet dock inte tillämpas på behandlingen av personuppgifter i sådan verksamhet som inte hör till gemenskapsrättens tillämpningsområde. Behandlingen av personuppgifter som gäller allmän säkerhet, försvar, statens säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område skulle i alla händelser stå utanför tillämpningsområdet.

2.3. Bedömning av nuläget

Förordningen om polisverksamhet inom försvarsväsendet ger huvudstaben befogenheter för undersöknings- och övervakningsuppgifter samt för utredning av brott inom de områden som är i försvarsmaktens besittning och även annorstädes, när det är fråga om brott som avses i militära rättegångslagen.

Rätten att undersöka ett brott som har begåtts av en civilperson som tjänstgör inom försvarsmakten lämnar i ljuset av stadgandet i förordningen rum för tolkning. Försvarsmaktens brottsundersökare borde dock i viss omfattning ha undersökningsrätten i fråga i det fall att det gäller ett sådant brott i anslutning till anställningsförhållandet som har begåtts av en person vilken tjänstgör inom försvarsmakten. Eftersom det inte är möjligt att göra en effektiv brottsutredning om rätten att använda tvångsmedel saknas, bör de tjänstemän som sköter polisuppgifter inom försvarsmakten också ha fullmakt att tillgripa erforderliga tvångsmedel.

De ovan nämnda befogenheterna är motive-
rade eftersom över hälften av dem som är anställda inom försvarsmakten är civila. På grund av att den civila personalen inte hör till tillämpningsområdet för 45 § strafflagen och sålunda inte heller till tillämpningsområdet för militära disciplinlagen kan tvångsmedel dock inte enligt gällande stadganden tillgripas när det gäller denna personal. Till exempel när det är fråga om utredning av ett fall av förskingring, och både en militär och en civilperson som arbetar vid samma byrå misstänks för brottet, kan utredningen komma att förfela sitt mål, eftersom brottsutredaren inte kan företa husrannsakan som gäller civilpersonen på grund av att rätten till en sådan handling saknas. Brottsutredaren kan sålunda t.ex. inte undersöka en väska som tillhör en civilperson, för att inte tala om en större undersökning.

De nuvarande stadgandena på förordningsnivå uppfyller inte kraven enligt den nya polislagen. Enligt lagen i fråga kan polisuppgifter genom lag åläggas försvarsmakten. Också stadgandena om personregister bör, med beaktande även av datasekretesskonventionen, överföras till lagnivå.

3. De viktigaste förslagen

I lagförslaget fastställs de uppgiftsområden

för polisverksamheten som handhas av försvarsmakten. Uppgifterna är, liksom också i den gällande förordningen, att undersöka brott samt att upprätthålla säkerhet och handha övervakningsuppgifter. För uppgifterna svarar samma tjänstemän som för närvarande.

I egenskap av allmän lag gäller polislagen också polisverksamheten inom försvarsmakten, på samma sätt som förundersökningslagen (449/87) och tvångsmedelslagen (450/87). Om befogenheterna för sådana tjänstemän inom försvarsmakten som handhar polisuppgifter föreslås stadgat dels genom hänvisning till motsvarande stadganden i de ovan nämnda lagarna och dels genom att stadganden om befogenheterna förs in i denna lag.

Enligt förslaget stadgas i lagen att också vissa brott som en civilperson i försvarsmaktens tjänst har begått i anslutning till nämnda anställningsförhållande skall kunna undersökas inom försvarsmakten. Förutsättning för att saken skall kunna undersökas inom försvarsmakten är, att det finns sannolika skäl att misstänka, att också en krigsman är delaktig i brottet. En civilperson skulle också kunna bli föremål för de tvångsmedel som ärendet förutsätter. Detta innebär en förändring jämfört med den nuvarande förordningen, som inte över huvudtaget innehåller några stadganden om användningen av tvångsmedel. Samtidigt skulle försvarsmaktens uppgifter gällande brottmålsundersökning bli klart definierade.

I syfte att förhindra olaglig underrättelseverksamhet som försvarsmakten är föremål för föreslås att i lagen tas in ett uttryckligt stadgande enligt vilket det när det gäller detta slag av verksamhet är tillåtet att företa observation och teknisk övervakning under de förutstättningar som anges i polislagen.

Polislagen innehåller nya stadganden bl.a. om observation och teknisk övervakning. Genom observation inhämtas uppgifter om en viss känd eller okänd person, om hans kontakter och hans tidigare, pågående eller kommande verksamhet. Med hjälp av observationen kan tidpunkten för polisåtgärderna väljas, och åtgärderna kan riktas mot rätt person. Med hjälp av de uppgifter som observationen ger kan förundersökningen effektivteras, eftersökta personer spåras samt de slutliga följderna av brott även annars avvägras eller begränsas.

Teknisk observation är med hjälp av en teknisk apparat utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljudet, observation

och avbildande av honom samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttar sig. Det är även möjligt att med hjälp av teknisk observation samla in sådana uppgifter om en person som berör hans integritet.

För att kunna fullgöra sina polisuppgifter behöver försvarsmakten på samma sätt som polisen uppgifter om sådana företeelser i vilka försvarsmakten enligt stadgandena är skyldig att ingripa. Möjligen riktiga och fullständiga uppgifter säkras genom att de begränsade tillgängliga resurserna används så effektivt som möjligt och genom att åtgärderna riktas mot de rätta personerna samt genom att principen om minsta möjliga men iakttas också i fråga om dem.

Ett av de centrala gemensamma målen för den enligt verksamhetsområde organiserade statliga och kommunala förvaltningen är att upprätthålla säkerheten. Det är förenligt med samhällets grundläggande intresse att man inte utan anledning begränsar det utbyte av information mellan myndigheterna som gäller upprätthållandet av säkerheten. Myndigheterna bör inte hemlighålla information som en annan myndighet på grund av sitt uppdrag behöver, om inte det intresse som skall skyddas genom stadgandena om hemlighållande är av större betydelse än det uppdrag som den informationsbehövande myndigheten sköter och viktigare än vad den efterfrågade informationen är för skötseln av uppdraget. Informationsutbytet mellan myndigheterna bör dock vara begränsat på så sätt att det inte leder till onödiga ingrepp i medborgarnas integritet.

Enligt förslaget införs i lagen ett stadgande enligt vilket huvudstaben kan få sådana uppgifter som anges i lagen från de i lagen särskilt nämnda myndigheternas register. Uppgifterna får överlämnas också genom teknisk anslutning. Huvudstaben kan dessutom enligt förslaget få vissa kontaktuppgifter från sammanslutningar som bedriver post- och televerksamhet.

Polisuppgifterna är också inom försvarsmakten av så mångahanda slag att det i praktiken är svårt att på förhand särskilt för sig ange all den information som försvarsmakten behöver från olika myndigheter för att kunna fullgöra sina lagstadgade uppgifter. Därför föreslås nu att huvudstaben, när det gäller sådana polisuppgifter som avses i 1 §, oavsett stadgandena om sekretess kan få sådan information som behövs också från andra än de myndigheter som avses ovan och som förtecknas i den

föreslagna lagen. Rätten att få information skulle inbegripa också den information i ärendet som innehas av en sammanslutning som tillsatts för att handha en offentlig uppgift. Huvudstaben skulle få informationen under samma förutsättningar som polisen.

Stadgandena om personregister som förs med tanke på försvarsmaktens polisverksamhet är rätt knappa och bristfälliga. Avsikten är att modernisera stadgandena och föra in dem i den aktuella lagen. Oavsett att de nya stadgandena är detaljerade är avsikten inte att i nämnvärd grad ändra registerföringen eller dess omfång, utan verksamheten kommer att fortgå på redan vedertaget sätt.

Vad de personregister beträffar som försvarsmaktens myndigheter för med tanke på polisuppgifterna föreslås att personregisterlagen (471/87) i tillämpliga delar iakttas. I den föreslagna lagen finns stadganden om bl.a. personregister, till vilka hör straffdataregistret och säkerhetsdataregistret samt tillfälliga personregister som är avsedda att användas av en person eller av en arbetsgrupp. Lagförslaget innehåller också stadganden om lagring av olika slag av data, den registrerades rätt till insyn och begränsningar som skall tillämpas på den, tystnadsplikt som skall iakttas av den som utför polisuppgifter, överlämnande av uppgifter från registren till militära och andra myndigheter och användningen av uppgifter när utlåtanden om tillförlitlighet ges.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inte några organisatoriska eller ekonomiska verkningar.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid försvarsministeriet.

Utlåtanden om propositionen har inbegärts från utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, dataombudsmannen, utlänningscentralen, befolkningsregistercentralen, staben för gränsbevakningsväsendet, huvudstaben, Puhelinlaitosten Liitto r.y., Finlands Post Ab och Telecom Finland Ab. De förslag som anförts i utlåtanden har så vitt möjligt beaktats i propositionen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Den föreslagna lagen har samband med polislagen och lagen om polisens personregister (509/95), som träder i kraft den 1 oktober 1995.

Europarådets i punkt 2.2. nämnda datasek-

retesskonvention ålägger avtalsparterna en skyldighet att i sin nationella lagstiftning genomföra de grundläggande principer för datasekretess som anges i konventionen. Datasekretessrekommendationen, som Europarådets ministerkommitté givit, preciserar datasekretesskonventionen på de punkter som gäller polisväsendet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Försvarmaktens polisuppgifter.* Enligt förslaget definieras i denna paragraf de polisuppgifter som försvarmakten har hand om på sitt verksamhetsområde.

I 1 mom. 1—3 punkten ingår stadganden om förundersökning och i 4 punkten ett stadgande som gäller försvarmaktens uppgifter vad säkerhet och övervakning beträffar.

Förundersökningen av brott vilka skall behandlas som militära rättegångsärenden föreslås också enligt denna lag höra till de uppgifter för vilka försvarmakten svarar (1 punkten). Militära rättegångsärenden är enligt militära rättegångslagen sådana mål som gäller militära brott om vilka stadgas i 45 kap. strafflagen samt sådana gärningar som avses i 2 § 2 mom. militära rättegångslagen.

I 45 kap. strafflagen stadgas bl.a. om olovlig frånvaro, rymning och annat undvikande av tjänstgöring, tredska, våldsam motstånd mot förman, förmansbrott såsom bestraffning av oskyldig och missbruk av förmansställning, tjänstgöringsbrott, brott i vakttjänst, stämpling i syfte att begå farligt militärt brott samt ordningsbrott såsom onykterhet i tjänsten och disciplinlöshet.

I 2 § 2 mom. militära rättegångslagen uppräknas de gärningar för vilka straff stadgas i 21 kap. 1—3 eller 5—14 §, 25 kap. 7 eller 8 §, 28, 31—33 eller 35 kap., 36 kap. 1—3 §§, 37 kap. 8—10 §§, 38 kap. 1—8 §§ eller 40 kap. 1—3, 5 eller 6 § strafflagen eller 39 § värnpliktslagen. Åtalet för de gärningar som nämns ovan och som avses i strafflagen behandlas som ett militärt rättegångsärende under förutsättning

att gärningen har riktat sig mot försvarmakten eller mot en annan krigsman.

I 21 kap. strafflagen stadgas om brott mot liv och hälsa, 25 kap. gäller brott mot frihet, 28 kap. egendomsbrott, 31 kap. rån och utpressning, 32 kap. häleribrott, 33 kap. förfalskningsbrott, 35 kap. skadegörelse, 36 kap. bedrägeri och annan oredlighet, 37 kap. betalningsmedelsbrott, 38 kap. informations- och kommunikationsbrott och 40 kap. tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare. Vägran att fullgöra värnplikt, som avses i 39 § (358/94) värnpliktslagen är ett brott som endast en värnpliktig kan göra sig skyldig till.

Undersökningen av brotten i fråga sköts redan för närvarande enligt militära disciplinlagen av försvarmakten. I militära disciplinlagen stadgas att det är den disciplinära förman som saken gäller som skall tillse att förundersökning görs. Enligt lagen i fråga får tvångsmedel tillgripas också av vissa tjänstemän som sköter polisuppgifter inom försvarmakten utan att vara egentliga disciplinära förmän. Det är ändamålsenligt att dessa personer och dessutom också andra personer som sköter egentliga polisuppgifter inom försvarmakten vid behov kan undersöka också militära brott. Om förundersökningen av militära brott inbegrips i de polisuppgifter som skall skötas av försvarmakten och som avses i den föreslagna lagen blir stadgandena om befogenheten att utföra förundersökning klarare.

Komplikationer har i praktiken uppstått genom att försvarmakten inte har kunnat företa förundersökning när det gällt en person som hunnit bli hemförlovd från beväringstjänsten. Särskilt till beväringstjänstens slutske- de kan hänföra sig verksamhet som inbegriper förseelser. Involverade i verksamheten är ofta

ett stort antal personer både vad förövarna och målsägandena beträffar. Efter hemförlovningen är den disciplinära förmannen inte längre behörig att undersöka saken. Även om det inte är fråga om ett brott som enligt den allmänna måttstocken är allvarligt måste saken ändå undersökas. Det mest ändamålsenliga är att försvarsmakten, inom vilken gärningen har förövats och där en mängd material redan hopat sig under utredningens gång, kan sköta undersökningen ända till slut. När det är fråga om relativt obetydliga förseelser torde polisen inte snabbt kunna frigöra sina knappa resurser för de ofta vittomfattande undersökningarna. Den föreslagna formuleringen av paragrafen gör det möjligt att slutföra förundersökningen oberoende av hemförlovningen.

Beträffande förundersökningen av brott föreslås i övrigt att försvarsmakten skall kunna undersöka ett brott som har begåtts av en person i försvarsmaktens tjänst och som avses i 40 kap. strafflagen (2 punkten). Förutsättningen för att brott som har begåtts av någon annan än en krigsman skall kunna undersökas är, att det finns sannolika skäl att misstänka att också en krigsman är delaktig i brottet. Strafflagens 40 kap. som gäller tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare innehåller stadganden bl.a. om följande brott: tagande av muta, mutförseelse, brott mot tjänsthemlighet, olovligt röjande av uppgift i eller om en handling, missbruk av tjänsteställning samt brott mot tjänsteplikt.

Dessutom föreslås, att försvarsmakten skall kunna undersöka också ett brott som har begåtts av en annan person i försvarsmaktens tjänst än en krigsman och som riktar sig mot försvarsmaktens egendom (3 punkten). En förutsättning för undersökningen är att brottet har begåtts på ett område, ett fartyg eller ett transportmedel eller i ett luftfartyg som innehas av försvarsmakten eller i ett tjänsteuppdrag. En ytterligare förutsättning är, att det finns sannolika skäl att misstänka, att också en krigsman är delaktig i brottet. Undersökningsrätten definieras enligt förslaget så att den gäller ett brott som riktar sig mot försvarsmaktens egendom och som nämns i 2 § 2 mom. militära rättegångslagen. Sådana brott är stöld, förskingring, olovligt ibruktagande, rån och utpressning, häleri, skadegörelse, bedrägeri och betalningsmedelsbrott.

Det är motiverat att undersökningsrätten utsträcks till att omfatta också brott som begås

av civilpersoner, eftersom ett stort antal civila arbetar i försvarsmaktens staber, produktionsinrättningar och depåer och både civila och militärpersoner kan vara delaktiga i samma brott. Även om brotten som sådana är mindre betydande kan undersökningen av dem ta en mängd tid och arbete i anspråk. Typiska fall i den här gruppen är sådana underskott som har upptäckts i lagren och som misstänks ha uppstått genom missbruk. Att utnyttja polisens resurser för förundersökning i sådana fall skulle vara oändamålsenligt.

I samband med undersökningen kan det bli nödvändigt att behandla också sekretessbelagda ärenden eller att besöka ställen till vilka tillträdet är synnerligen begränsat. Undersökningen kan göras snabbare och effektivare om brottsutredaren är förtrogen med försvarsmakten och har befogenhet att undersöka saken i dess helhet. Samtidigt är det lättare att beakta sådana sekretessynpunkter som eventuellt kommer fram vid undersökningen.

Förundersökningsprotokoll som gäller civilpersoner sänds enligt förslaget i regel till polisen för de åtgärder som saken förutsätter.

Till försvarsmaktens polisuppgifter föreslås höra förutom utredningen av brott också sådana uppgifter som avses i 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen och som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område (4 punkten). När det gäller försvarsmaktens polisverksamhet är uppgiften att sköta de i nämnda lag avsedda säkerhets- och övervakningsuppgifterna till den del det är fråga om förhindrande av olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och verksamhet som äventyrar försvarets syfte. Stadgandet begränsar försvarsmaktens fredstida polisverksamhet till att gälla egentliga yttre hot som riktar sig mot Finlands militära försvar, men också olaglig militär spaningsverksamhet som bedrivs av finska medborgare för en främmande stats räkning. Om det finns sannolika skäl att misstänka att en person i försvarsmaktens tjänst är delaktig i ett sådant projekt eller brott som avses i 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen och som kan tänkas äventyra utförandet av försvarsmaktens i lag stadgade uppgifter, inbegrips verksamheten i fråga också i försvarsmaktens säkerhets- och övervakningsuppgifter. I övrigt sköts uppgifterna på detta område av skyddspolisen. Enligt 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen har skyddspolisen till uppgift att bekämpa sådana förehavanden som kan även-

tyra stats- och samhällsskicket eller rikets inre eller yttre säkerhet. Skyddspolisen skall även upprätthålla och utveckla en allmän beredskap för förebyggande av verksamhet som äventyrar rikets säkerhet. Skyddspolisen utför undersökningen av brotten i fråga också till den del de har upptäckts i samband med övervakning som försvarsmakten har hand om.

De undersöknings- och övervakningsuppgifter som avses i denna lag kan enligt förslaget förutom av försvarsmakten alltid skötas också av polisen. Därför föreslås att i paragrafens 2 mom. stadgas att uppgiften om ärendets natur kräver det kan utföras i samarbete med polisen eller helt överförs till polisen. Det är ändamålsenligt att polisen undersöker särskilt svåra brottmål som t.ex. sådana fall där påföljden är att en person avlider eller får en allvarlig kroppsskada, och tillgrepp av särskilt farlig försvarsmateriel samt ärenden där försvarsmaktens neutralitet vid förrättande av förundersökning skulle kunna ifrågasättas. Åtgärderna i fråga om sådana personer som är delaktiga i ett brott vilket är föremål för undersökning men som inte står i anställningsförhållande till försvarsmakten skulle alltid vara polisens uppgift. Eftersom försvarsmakten inte har beredskap att genomföra teknisk undersökning skulle polisen undersöka också sådana fall som förutsätter vittomfattande teknisk brottsundersökning. När ett ärende överförs till polisen för undersökning fungerar polisen även som undersökningsledare. Närmare bestämmelser om samarbetet föreslås ingå i 26 §.

Såsom ovan i motiveringen till denna paragraf konstateras sköts förundersökningen av militära brott med stöd av militära disciplinlagen av försvarsmaktens disciplinära förmän. Å andra sidan föreslås i denna paragraf att också en sådan polisorganisation som avses i denna lag skall ha befogenhet att utföra förundersökning av ett militärt brott. Enligt förslaget ingår i denna paragrafs tredje moment en klarläggande hänvisning till militära disciplinlagen. Enligt den gäller om förundersökningen av ett brott vilket skall behandlas som ett militärt rättegångsärende utöver denna lag vad som stadgas i militära disciplinlagen.

2 §. *Organisation och behörighetsvillkor.* Enligt förslaget stadgas i denna paragraf om organ och förvaltningsenheter som sköter polisuppgifter inom försvarsmakten samt om behörighetsvillkor.

Dualismen på försvarsförvaltningens område

innebär att en del av ärendena kan behandlas som förvaltningsärenden och en del som militära kommandomål. Försvarsmaktens polisverksamhet hör inte till den senare av dessa kategorier.

Polisens uppgifter sköts för närvarande av huvudstabens undersökningsavdelning och dess regionala byråer och de tjänstemän som tjänstgör vid dem. De tjänstemän som sköter polisuppgifter inom försvarsmakten har antingen avlagt juris kandidatexamen, officersexamen eller institutofficersexamen, eller också har de polisutbildning. Officersexamen är en högre högskoleexamen, i vilken ingår utbildning i straffrätt och förfaranden för militär rättsvård inklusive förundersökning. Institutofficersexamen innefattar en kortare utbildning i rättsvård. Alla de som tjänstgör i militära tjänster och utför polisuppgifter har avlagt polisförvaltningens kurs i brottnöjningsundersökning. Många har dessutom deltagit i andra specialkurser för poliser.

Avsikten är att det ovan beskrivna förfarandet alltjämt skall vara detsamma. Eftersom huvudstabens organisation inte heller på förordningsnivå specificeras med angivande av avdelning är det inte ändamålsenligt att i den nu föreslagna lagen föra in stadganden där huvudstabens avdelningar nämns vid namn. Därför föreslås att paragrafen innehåller ett stadgande enligt vilket polisens uppgifter sköts vid det organ inom huvudstaben som saken gäller och vid förvaltningsenheter som underlyder huvudstaben. Om frågor som hänför sig till organisationen, behörigheten för dem som sköter polisuppgifter och utbildningen stadgas närmare genom förordning. Stadganden om organisation och behörighet till en tjänst ingår redan för närvarande i förordningen om försvarsmakten.

3 §. *De allmänna principerna för polisens verksamhet.* Eftersom de uppgifter som avses i denna lag är typiska polisuppgifter är det klart att alla allmänna principer som gäller polisverksamheten skall iaktas vid skötseln av dem. För tydlighetens skull föreslås att en hänvisning till polislagen skall ingå i paragrafen.

2 kap. Stadganden om befogenheter

4 §. *Befogenheter.* I paragrafen ingår stadganden om befogenheterna för dem som sköter polisuppgifter. Som undersökningsledare fun-

gerar den tjänsteman som fungerar som chef för ett organ som avses i 2 § eller försvarsmaktens militärjurist. Personerna i fråga har enligt förslaget i de uppgifter som avses i 1 § 1 mom. 1—3 punkten samma befogenheter som en anställningsberättigad tjänsteman enligt förundersökningslagen och tvångsmedelslagen samt en polisman som hör till befälet enligt förundersökningslagen. Befogenheterna skulle dock inte omfatta teleavlyssning eller teleövervakning enligt 5 a kap. tvångsmedelslagen. Befogenhet till teleavlyssning och teleövervakning skulle naturligtvis inte heller finnas när det gäller de uppgifter som avses i 1 § 1 mom. 4 punkten och som inte inbegriper brottsrannsak. Alla tjänstemän som sköter polisuppgifter vid ett organ som avses i 2 § har dessutom de befogenheter som stadgas för polisman i alla uppgifter som avses i 1 § 1 mom.

Enligt 5 a kap. 5 § 2 mom. tvångsmedelslagen kan undersökningsledaren, som i allmänhet är en anställningsberättigad tjänsteman, besluta om teknisk avlyssning, optisk övervakning och teknisk spårning. Ett beslut om teknisk avlyssning skall inom 24 timmar underställas den högre polisman som avses i stadgandet. I brottsundersökning som avses i den nu föreslagna lagen är undersökningsledaren den tjänsteman som fungerar som chef för ett organ vid huvudstaben enligt 2 § eller en militärjurist. På sådana beslut som fattas av dem och som avses i momentet i fråga kan 5 a kap. 5 § 2 mom. tvångsmedelslagen på grund av formuleringen i detta moment dock inte tillämpas. Därför föreslås att i 4 § intas ett stadgande enligt vilket ett beslut som gäller teknisk avlyssning enligt 5 a kap. 5 § 2 mom. tvångsmedelslagen skall underställas den tjänsteman som fungerar som chef för ett sådant organ vid huvudstaben som avses i den föreslagna lagens 2 §. I det fall att tjänstemannen i fråga är undersökningsledare underställs beslutet huvudstabens operationschef.

5 §. *Observation och teknisk observation vid säkerhets- och övervakningsuppgifter.* Försvarsmakten bör så effektivt som möjligt kunna förhindra och utreda sådan olaglig militär underrättelseverksamhet som riktar sig mot försvarsmakten och annan verksamhet som äventyrar försvarets syfte. Detta är av betydelse också med tanke på trovärdigheten när det gäller Finlands försvarsförmåga. Med hjälp av den modärna tekniken kan olaglig underrättelseverksamhet bedrivas också på andra ställen

än områden som innehåller av försvarsmakten, och verksamheten i syfte att förhindra olaglig underrättelseverksamhet kan knappast längre begränsas endast till detta område. Eftersom verksamheten inte är effektiv utan rätten att använda tekniska hjälpmedel föreslås, att observation och teknisk observation skall få företas i syfte att förhindra straffbar verksamhet när det gäller uppgifter som avses i denna paragraf, enligt vad som stadgas i 30 och 31 §§ polislagen.

Utöver observation och teknisk observation kan polisen inhämta uppgifter genom övervakning, vilket avser observation av en på förhand obestämmd grupp av människor. Övervakningen kan ske med eller utan anlitande av tekniska hjälpmedel. Avsikten med övervakningen är att eventuella brott eller störningar så snabbt som möjligt skall kunna bekämpas och att personer som gör sig skyldiga till sådant omedelbart skall kunna gripas. Åtgärden gäller inte någon på förhand bestämd person eller ett på förhand bestämt brott, men i samband med åtgärden blir det möjligt att erhålla uppgifter som kan användas för avvärjande och utredning av brott. I motiveringen till polislagen konstateras att det inte finns orsak att begränsa polisens rätt till tillfällig allmän övervakning utanför hemfridsskyddat område mer än man begränsar den tillfälliga observation eller avlyssning som vem som helst får bedriva.

Enligt definitionen i 28 § polislagen avses med observation fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller hans verksamhet samt med teknisk observation fortlöpande eller upprepat, med hjälp av en teknisk anordning utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljud (teknisk avlyssning), iakttagande och avbildande av honom (optisk övervakning) samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttar sig (teknisk spårning).

Enligt 30 § polislagen får en polisman för att förebygga eller avbryta brottslig verksamhet bedriva observation av en person som inte befinner sig i en bostad och om det på grundval av hans uppförande eller något annat finns skäl att misstänka att han gör sig skyldig till brott. I samma avsikt får även bedrivas observation av en person som inte befinner sig på ett hemfridsskyddat område, om det finns grundad anledning att misstänka att han medverkar till ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

Enligt 31 § polislagen får en polisman bedriva teknisk observation av en person som inte befinner sig på ett hemfridskyddat område, samt av ett fordon eller en vara som denne har i sin användning, om det finns grundad anledning att förmoda att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärjande av brott. Under samma förutsättningar får teknisk observation bedrivas av en person som befinner sig i ett hotellrum. Avlyssnings- eller övervakningsanordningar får dock inte placeras i det rum där personen vistas eller i ett fordon som han använder. Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att av en persons uppförande eller något annat kan dras den slutsatsen att han sannolikt gör sig skyldig till ett brott, för vilket det stadgade strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett narkotikabrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att av en persons uppförande eller något annat kan dras den slutsatsen att han sannolikt gör sig skyldig till eller medverkar till ett brott för vilket det stadgade strängaste straffet är fängelse i minst sex månader.

I paragrafen föreslås att den tjänsteman som fungerar som chef för ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 § beslutar om företagande av åtgärderna.

När det gäller meddelande om observation och hantering av material som erhållits genom observation föreslås att stadgandena om saken i polislagen iakttas. I paragrafens 2 mom. föreslås ingå en hänvisning till 33 och 34 §§ polislagen.

En person som varit föremål för teknisk observation har i regel rätt att bli underrättad därom efter att åtgärden avslutats. Om detta äventyrar det ändamål för vilket informationen inhämtas behöver meddelande enligt förslaget inte lämnas. Meddelande behöver inte lämnas om observation. Vad teknisk avlyssning beträffar skall den tjänsteman som utfört den upprätta ett protokoll över åtgärden, och protokollet skall tillställas försvarsministeriet. Försvarsministeriet avger årligen en berättelse om teknisk avlyssning till riksdagens justitieombudsman.

En polisman som tillhör befälet skall enligt 34 § polislagen granska de uppgifter och upptagningar som erhållits genom observation och teknisk observation. Uppgifter som enbart berör utomstående skall utan dröjsmål förstöras efter granskningen, om de inte behövs för

utredning av brott. Insamlat material och upptagningar som inte fogas till något register eller förundersökningsmaterial skall förstöras senast ett år efter att materialet sannolikt inte längre behövs för det ändamål för vilket det har anskaffats.

Om behandlingen av uppgifter som erhållits genom avlyssning stadgas enligt förslaget ytterligare i lagens 15 §.

3 kap. Stadganden om inhämtande av information

6 §. *Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register.* I denna paragraf stadgas enligt förslaget om huvudstabens rätt att oavsett stadgandena om sekretess få uppgifter ur register som förs av vissa myndigheter.

De talrika stadgandena om myndigheternas rätt att få uppgifter och deras skyldighet att lämna ut sådana reglerar på ett rätt oenligt sätt grunderna för lämnande av uppgifter. I regel bör rätten att få uppgifter regleras i den lagstiftning som gäller utlämnaren, särskilt när denna är en myndighet. Stadganden som gäller utlämnande av uppgifter till försvarsmakten finns t.ex. i lagen om ett datasystem för vägtrafiken (819/89) samt i straffregisterlagen (770/93) och straffregisterförordningen (772/93). Eftersom stadgandena om lämnande av uppgifter inte ännu omfattar hela fältet, föreslås att i denna lag tas in stadganden som tryggar möjligheten att få sådan information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i lagen.

I 1 mom. föreslås att huvudstaben, för de uppgifter som avses i den föreslagna lagens 1 §, skall få sådana uppgifter ur befolkningsdatasystemet som avses i 4 § 1 och 3 mom. och 5 § 1 mom. befolkningsdatalagen. I lagens 4 § 1 mom. uppräknas följande identifieringsuppgifter för en person: personbeteckning, namn, adress och hemkommun och bostaden där samt sådana uppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter som identifierar hemkommunen och bostaden där. Momentets 2 punkt innefattar uppgifter som gäller den familjerättsliga ställningen, 3 punkten uppgifter om medborgarskap, rättshandlingsförmåga och dödstid samt 4 punkten uppgifter som personen lämnat om modersmål, yrke och om begränsningar gällande utlämnande av uppgifterna. I paragrafens 3 mom. stadgas om registrering av de ovan

nämnda uppgifterna när det är fråga om en utlänning. Lagens 5 § gäller uppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter.

Ur justitieförvaltningens datasystem får huvudstaben enligt förslaget uppgifter om brottmål som är föremål för åtalsprövning och om åklagarens beslut i sådana fall som inte leder till åtal, om utfärdade strafforder, om brottmål som är anhängiga vid domstol samt om sådana avgöranden vid domstol genom vilka åtalet har förkastats. Uppgifterna behövs av förundersökningsmyndigheterna och de kan vara av betydelse också när utlåtanden om tillförlitlighet avges.

Särskilt i fråga om de uppgifter som avses i 1 § 1 mom. 4 punkten och som gäller säkerhet och övervakning behöver huvudstaben information om beviljade pass, visa samt uppehållstillstånd och arbetstillstånd samt om ansökningar som gäller uppehållstillstånd och asyl samt besluten i dessa frågor. Huvudstaben ger årligen försvarsmaktens säkerhetschef och säkerhetsofficerare över tusen utlåtanden om utlänningar som besöker olika ställen inom försvarsmakten. Det är nödvändigt att utreda personernas bakgrund och uppgifter behövs också om omständigheter som gäller en persons ankomst till och vistelse i landet. I paragrafen föreslås att huvudstaben skall ha rätt att få uppgifterna i fråga från utrikesministeriets och utlänningsverkets datasystem.

Eftersom brottsutredning är en typisk polisuppgift är det ändamålsenligt att också försvarsmaktens brottsutredare kan få sådan information av polisen som hör ihop med denna uppgift och bidrar till att den kan skötas effektivare. I paragrafen stadgas enligt förslaget att huvudstaben med tanke på brottsutredning skall få sådana uppgifter ur polisens register som gäller tillvägagångssätt och signalement samt andra motsvarande uppgifter och information om försvunnen egendom. De nödvändiga uppgifterna skulle inhämtas för den enskilda undersökningsuppgiften och de skulle vara tillgängliga för den person som sköter förundersökningen under den tid uppdraget utförs utan att det skulle vara nödvändigt att lagra uppgifterna i något register.

Enligt förslaget ingår i paragrafens 2 mom. dessutom ett stadgande enligt vilket huvudstaben kan få uppgifter ur polisens register för bedömning av en persons tillförlitlighet med tanke på tjänstgöring på försvarsmaktens område. Stadgandet gäller alla som tjänstgör inom

försvarsmakten, från beväringar till tjänstemän och dem som tjänstgör i fredsbevarande uppgifter. Huvudstaben kan få uppgifter i den omfattning som polisen har rätt att använda uppgifter ur sina personregister för avgivande av utlåtanden om tillförlitlighet enligt 23 § lagen om polisens personregister.

I 3 mom. föreslås ingå ett stadgande som gör det möjligt att överlämna de uppgifter som avses i paragrafen avgiftsfritt. Uppgifter som avses i 1 mom. får överlämnas också genom teknisk anslutning. Detta skulle i varje enskilt fall göra det möjligt att utnyttja det mest ändamålsenliga sättet att överföra data.

Följden av att teknisk anslutning tas i bruk är i ett flertal fall att informationen inte behöver lagras i huvudstabens personregister. I vissa situationer är det också ändamålsenligt att söka igenom befolkningsdatasystemets uppgifter med hjälp av teknisk anslutning. Detta är fallet t.ex. när man inte känner till en persons personbeteckning. Överföringen av uppgifter i maskinläsbar form förbättrar säkerheten vad dataöverföringen beträffar och minskar antalet fel vid överföringen samt arbetsmängden.

Om sättet att lämna ut data träffas överenskommelse med den registeransvarige. Anordnande av teknisk anslutning förutsätter att både de tekniska och de ekonomiska frågorna gemensamt avgörs av den som överlåter och den som mottar uppgifterna.

7 §. *Rätt att få uppgifter av en annan myndighet.* Trots att försvarsmaktens polisuppgifter inte är lika omfattande som de uppgifter för vilka polisen svarar förutsätter också försvarsmaktens polisuppgifter information av så många olika slag, att det i praktiken är svårt att på förhand specificera den noggrannare än vad 6 § anger. Därför föreslås att huvudstaben skall få sådan information som den behöver för sina polisuppgifter också av andra myndigheter än de som avses i 6 § samt av sammanslutningar som tillsatts för att handha en offentlig uppgift. För uppgifterna enligt denna lag får försvarsmakten de uppgifter som den behöver enligt samma principer som polisen. Huvudstaben har rätt att få uppgifter utan hinder av en myndighets sekretessplikt, om inte lämnande av en uppgift eller en handling till polisen eller användning av uppgiften såsom bevis förbjuds eller begränsats i lag. I paragrafen föreslås dessutom att huvudstaben skall få uppgifter och handlingar avgiftsfritt på samma sätt som polisen.

I motiveringen till polislagen motiveras avgiftsfriheten särskilt med att övergången till resultatstyrning inom den offentliga förvaltningen i ökad utsträckning leder till att myndigheterna avgiftsbelägger även sådana prestationer som de i normal tjänsteutövning utför för andra myndigheters räkning. Fastän frågan huruvida polisens tjänster i större utsträckning borde avgiftsbeläggas har övervägts är utgångspunkten fortfarande att polisens grundläggande uppgifter, såsom upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt undersökning av brott fortfarande skall utföras avgiftsfritt. Det kan inte sakligt motiveras att polisen vore skyldig att betala avgifter även för mindre tjänsteåtgärder av andra myndigheter för att sedan själv kunna vidta tjänsteåtgärder för vilka avgifter inte uppbärs. I polislagen har principen om avgiftsfrihet godkänts. Eftersom de uppdrag som avses i denna lag är helt jämförbara med dem som polisen skall sköta, bör samma princip om avgiftsfrihet tillämpas också när det gäller att få sådana uppgifter som är nödvändiga för att de tjänsteuppdrag som avses i lagen skall kunna skötas.

Det föreslagna stadgandet motsvarar det stadgande i 35 § 1 mom. polislagen som gäller rätten att få uppgifter.

Det föreslagna stadgandet gäller erhållande av uppgifter i ett enskilt fall för en viss uppgift. Avsikten är naturligtvis inte att skaffa uppgifter för uppdatering av register som försvarsmakten för, och ofta är det inte heller nödvändigt att lagra enstaka uppgifter i försvarsmaktens register. Lika litet möjliggör stadgandet utlämnandet av uppgifter genom teknisk anslutning.

8 §. *Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning.* Enligt paragrafen har huvudstaben rätt att av en sammanslutning som utövar televerksamhet få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som enligt denna lag ankommer på huvudstaben.

De uppgifter som lagrummet avser är hemliga telefonnummer och abonnentuppgifter som inte skall hållas hemliga enligt telelagen (183/87). Uppgifterna behövs vid utredning av brott samt när det gäller att snabbt få tag på målsäganden, anhöriga till dem som fallit offer för olyckor och vittnen till olyckor. Huvudstaben har enligt förslaget motsvarande rätt att

få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

Paragrafen motsvarar stadgandet i 36 § 2 mom. polislagen om rätten att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson.

4 kap. Stadganden om personregister

9 §. *Personregister.* Enligt förslaget innefattar paragrafen ett stadgande enligt vilket stadgandena i personregisterlagen tillämpas på personregister som förs för skötseln av uppgifter vilka avses i 1 §, om inte något annat stadgas i denna lag. Register som avses i denna lag är straffdataregistret, säkerhetsdataregistret samt tillfälliga register som är avsedda att användas av en person eller av en arbetsgrupp.

10 §. *Straffdataregistret.* Enligt förslaget stadgas i paragrafen om straffdataregistret, som är avsett att brukas av ett organ vid huvudstaben enligt 2 § och som förs med hjälp av automatisk databehandling. För registret får insamlas och i det får registreras sådana uppgifter som behövs för utredning av brott som avses i 1 § 1 mom. 1—3 punkten. Registret skulle betjäna förundersökningen och av registret skulle ärendets olika skeden framgå, från brottsanmälan till domstolens eller något annat organs avgörande. I registret skulle införas identifieringsuppgifter om den som är misstänkt för ett brott och om målsägandena samt uppgifter om brottet. Lagringen av uppgifter om målsäganden betjänar målsäganden, eftersom detta förfarande gör det lättare att hitta ärendet och handlingarna t.ex. i ett ersättningsärende där en händelse som inträffat under beväringstjänsten misstänks vara orsaken till ett men som yppar sig först efter flera års förlopp. I registret skulle få lagras också uppgifter om ärendets behandling vid domstol eller något annat organ. Registeransvarig för brottsdataregistret är huvudstaben.

11 §. *Säkerhetsdataregistret.* Enligt förslaget stadgas i paragrafen om säkerhetsdataregistret, som är ett bestående personregister som är avsett att för avvärjning av militär underrättelsetjänst brukas av ett organ vid huvudstaben enligt 2 § och som förs med hjälp av automatisk databehandling. För registret får inhämtas och i registret får registreras sådana uppgifter som behövs när det gäller att förhindra eller avbryta projekt som äventyrar det militära försvaret eller statens säkerhet. Uppgifterna

kan gälla både projekt som redan förekommit och projekt som misstänks vara aktuella. På grund av frågans natur är definitionen av de uppgifter som skall samlas in och lagras rätt vid.

Registeransvarig för säkerhetsdataregistret är huvudstaben. Uppgifter som ingår i säkerhetsdataregistret får användas av tjänstemän som förordnats till kontrolluppgifter vid organ som avses i 2 §. Direktanvändningskontakt till registret skulle inte ges.

12 §. *Tillfälliga personregister avsedda för en persons eller en arbetsgrupps bruk.* Paragrafen föreslås innefatta ett stadgande om inrättande av personregister som är avsedda att användas av en arbetsgrupp som består av tjänstemän vilka utför polisuppgifter. Om inrättande av registret beslutar den person som är ansvarig för det. Personen i fråga är också registeransvarig.

De temporära personregistren för en persons eller arbetsgrupps bruk skall fungera som ett slags anteckningsbok. Hur länge ett temporärt register får föras skall bero på det enskilda uppdragets art, t.ex. det aktuella brottets preskriptionstid.

13 §. *Uppgifter som inte hänför sig till ett visst uppdrag.* Enligt datasekretessrekommendationen skall insamling av personuppgifter för polisändamål begränsas till sådana uppgifter som behövs för förhindrande av verklig fara eller bekämpning av ett särskilt brott. Enligt rekommendationen skall alla undantag från denna regel särskilt regleras i den nationella lagstiftningen.

Enligt motiveringen till datasekretessrekommendationen skall verklig fara inte uppfattas så att den endast gäller ett visst brott eller en viss gärningsman, utan anses omfatta alla sådana förhållanden där det finns grund för misstanke om att allvarliga brott har begåtts eller eventuellt begås, om alla grundlösa spekulativa möjligheter utesluts.

Det föreslagna stadgandet gör det möjligt att i viss mån samla och registrera också sådana uppgifter som enligt en snäv tolkning inte enligt datasekretessrekommendationen skulle kunna inrymmas i begreppen verklig fara eller särskilt brott. Det är här fråga om uppgifter som erhållits vid utförandet av ett enskilt uppdrag, men utan samband med det ifrågasvarande uppdraget. Uppgifterna ansluter sig likväl till något annat enskilt uppdrag, men det andra uppdraget behöver inte ännu exakt ha

avgränsats när uppgifterna registreras. Sådana uppgifter med karaktär av tips skall endast få registreras i säkerhetsdataregistret och i temporära personregister som är avsedda för en persons eller en arbetsgrupps bruk. Om dessa register stadgas enligt förslaget i lagens 11 och 12 §§. Som ovan i motiveringen till 12 § konstateras skulle de i paragrafen avsedda temporära personregistren fungera som ett slags anteckningsbok. Om de uppgifter av tippskaraktär som lagrats i registret inte har preciserats när ett enskilt uppdrag avslutats skall de överföras till säkerhetsdataregistret eller utplånas.

Eftersom uppgifterna har karaktär av tips och är känsliga, skall användning och utlämnande av dem endast få ske i mera begränsad utsträckning. Om utlämnande av sådana uppgifter till militärmyndigheterna stadgas i 20 § 2 mom. och om användning och utlämnande av dem i samband med tillförlitlighetsutlåtanden i 22 § 2 mom.

Den särskilda regleringen av tipsuppgifterna svarar på denna punkt mot datasekretessrekommendationens krav att olika klasser av uppgifter i mån av möjlighet skall registreras separat, beroende på hur noggranna eller tillförlitliga de är. Enligt rekommendationen skall särskilt faktabaserade personregister föras skilt från uppgifter som bygger på åsikter eller personliga bedömningar.

Det föreslagna stadgandet motsvarar stadgandet i 10 § lagen om polisens personregister.

14 §. *Känsliga uppgifter.* Enligt artikel 6 i datasekretesskonventionen får sådana särskilda slag av uppgifter som nämns i artikeln inte undergå automatisk databehandling, om inte nationell lag ger ett ändamålsenligt skydd. I artikeln nämns personuppgifter som avslöjar rasursprung, politiska åsikter, religiös eller annan övertygelse samt personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv eller hänför sig till att någon dömts för brott. Enligt artikel 9 stycke 2 i konventionen får undantag från bestämmelserna i 6 artikeln göras endast om sådan avvikelse medges i partens nationella lagstiftning och den är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att skydda statens säkerhet, den allmänna säkerheten eller statens penningintressen eller för brottsbekämpning eller för att skydda den registrerade personen eller andra personers fri- och rättigheter.

Enligt 6 § 1 mom. personregisterlagen är utgångspunkten den att känsliga uppgifter inte

får inhämtas för ett personregister eller införas i detta. I 6 § 2 mom. finns en förteckning i sex punkter, där begreppet känsliga uppgifter definieras. I 7 § stadgas om undantag från förbudet mot registrering av känsliga uppgifter. Bland undantagen nämns personregister om vilket stadgas i lag eller förordning eller som inrättats på grund av ett åliggande, som den registeransvarige har direkt enligt lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd därav.

Med känsliga uppgifter avses enligt personregisterlagen också personregister vilkas syfte är att beskriva en brottslig gärning eller straff eller annan påföljd av brott. Eftersom behovet av att inhämta och registrera uppgifter om brott kan härledas direkt ur åliggandena enligt den föreslagna lagens 1 §, skall nämnda uppgifter när det gäller dem som fullgör polisuppgifter inom försvarsmakten jämföras med andra än känsliga uppgifter. Det skall alltså vara tillåtet att inhämta och registrera sådana uppgifter när det behövs med tanke på det ändamål som personregistret används för.

Personuppgifter vilkas syfte är att beskriva ras eller etniskt ursprung, en persons samhällsliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse, en persons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom, en persons sexuella beteende eller socialservice, utkomststöd, sociala understöd samt därmed sammanhängande socialvårdstjänster, skall få inhämtas för och registreras i sådana personregister som avses i denna lag endast när det är nödvändigt med tanke på utförandet av ett enskilt uppdrag. De nämnda omständigheterna kan vara av betydelse t.ex. vid förundersökning av ett enskilt brott. Det är enligt förslaget tillåtet att registrera uppgifterna endast om registreringen bedöms vara nödvändig för att förundersökningen i fallet skall lyckas, dvs. ifall det önskade resultatet sannolikt inte kan nås om inte uppgiften registreras. Uppgifter om en persons hälsa kan dessutom inhämtas och registreras i det fall att det är nödvändigt med tanke på trygghet av den registrerades säkerhet eller skyddet i arbetet för den som fullgör polisuppgifter.

Stadgandet motsvarar stadgandet i 11 § lagen om polisens personregister, vilket gäller känsliga uppgifter.

15 §. *Uppgifter som erhållits genom avlyssning.* Enligt datasekretessrekommendationen

skall det finnas särskilda stadganden om förutsättningarna för insamling av uppgifter genom teknisk spaning eller annan automatisk insamling av uppgifter.

I 28—34 §§ i den nya polislagen finns stadganden om teknisk övervakning och teknisk observation. Teknisk observation omfattar teknisk avlyssning, optisk övervakning och teknisk spårning. Likaså ingår i 5 a kap. tvångsmedelslagen stadganden bl.a. om teknisk avlyssning, optisk övervakning och teknisk spårning.

I synnerhet inhämtande av uppgifter genom avlyssning innebär ett så djupt ingrepp i medborgarnas rättssfär, att det också behövs särskilda stadganden om hur uppgifter som erhållits genom avlyssning får inhämtas för eller registreras i personregister. Uppgifterna skall i allmänhet registreras i övervakningsdataregistret eller i ett register som är avsett att användas av en person eller en arbetsgrupp.

Uppgifter som med stöd av polislagen erhållits genom teknisk avlyssning för förhindrande eller avbrytande av brott men som inte har samband med det ifrågavarande brottet, får enligt det föreslagna stadgandet registreras i personregister som avses i denna lag endast om uppgifterna gäller ett annat sådant i 1 § avsett brott för vars förhindrande eller avbrytande avlyssning också kan ske.

Vad beträffar sådana uppgifter som för utredning av brott har erhållits genom teknisk avlyssning med stöd av tvångsmedelslagen och som inte är förknippade med brottet i fråga föreslås att i paragrafen tas in en hänvisning till tvångsmedelslagen, i vars 5 a kap. 13 § stadgas om lagring av information som erhållits på nämnda sätt.

Stadgandet motsvarar stadgandet i 12 § lagen om polisens personregister, som gäller uppgifter vilka erhållits genom avlyssning.

16 §. *Begränsningar av rätten till insyn.* Enligt 11 § personregisterlagen har var och en utan hinder av sekretessstadgandena rätt att få veta vilka uppgifter om honom som har införts i ett personregister eller att registret inte innehåller uppgifter om honom. Enligt 12 § personregisterlagen finns rätt till insyn dock inte bl.a. om informationen kan skada statens säkerhet eller dess förhållande till en annan stat eller någon internationell organisation, försvåra förebyggande eller utredning av brott eller strida mot något annat synnerligen viktigt intresse. Rätt till insyn finns inte heller om det kunde strida mot ett synnerligen viktigt enskilt intresse att

information lämnas. I motiveringen till personregisterlagpropositionen (Reg.prop. nr. 49/1986 rd.) nämns som exempel på ett synnerligen viktigt enskilt intresse att polisen skall ha möjlighet att underlåta att ge ut en uppgift om vem som har berättat att en registrerad har gjort sig skyldig till ett visst brott.

Enligt 9 artikeln 2 stycket i datasekretesskonventionen får avvikelse från rätten att granska uppgifter enligt artikel 8.b göras endast om sådan avvikelse medges i partens nationella lagstiftning och den är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att skydda statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, statens penningintressen eller brottsbekämpning, skydda den registrerade personen eller andra personers fri- och rättigheter.

Enligt motiveringen till personregisterlagpropositionen kräver en tillämpning av de begränsningsgrunder som nämns i personregisterlagen prövning i varje enskilt fall. Med stöd av dem kommer vissa register inte att som sådana stå utanför rätten till insyn, om inte några särskilda stadganden om en sådan begränsning finns. För undvikande av tolkningsproblem föreslås det att de allmänna begränsningarna av rätten till insyn enligt personregisterlagen preciseras så att i paragrafen stadgas, att rätt till insyn inte skall finnas i fråga om säkerhetsdataregistret. Uppgifterna i säkerhetsdataregistret är i regel sådana att de, om de lämnas ut, kan skada statens säkerhet. Också tryggheten av uppgiftslämnarens säkerhet måste beaktas.

Dataombudsmannen har enligt 32 § personregisterlagen alltid rätt att själv inspektera personregister. I förslaget till 2 mom. har närmast i informationssyfte intagits ett omnämnande som gäller dataombudsmannens rätt till indirekt insyn.

Den föreslagna begränsningen av rätten till insyn motsvarar det förfarande som enligt 15 § lagen om polisens personregister iakttas bl.a. när det gäller skyddspolisens funktionella data-system.

17 §. *Utövande av rätten till insyn.* I fråga om personregister som avses i denna proposition föreslås vissa undantag från stadgandena om utövande av den registrerades rätt till insyn enligt 11 och 14 §§ personregisterlagen.

Personregistren innehåller uppgifter som skall hållas hemliga. Därför, och till följd av att uppgifterna är känsliga, skall den registeransvarige kunna förvissa sig om den persons identitet som begär uppgifter. Den som begär

uppgifter skall därför personligen framföra sin begäran hos huvudstaben eller staben för militärlänet och därvid styrka sin identitet. Ett egenhändigt undertecknat brev, som enligt personregisterlagen kan användas när den registrerade begär uppgifter, kan därför i allmänhet inte godkännas.

Ett motsvarande stadgande om utövande av rätten till insyn ingår i 16 § lagen om polisens personregister.

18 §. *Utplåning av uppgifter i personregister.* Enligt förslaget stadgas genom förordning om upplagringstiderna för uppgifterna. Avsikten är att uppgifterna om en person utplånas ur säkerhetsdataregistret 25 år efter att den sista uppgiften införts. Personuppgifterna i straffdataregistret skulle bevaras under 10 års tid efter den senast införda anteckningen. För målsägandens del måste uppgifterna kunna bevaras längre. Registret är en viktig kunskapskälla när det gäller att reda ut ersättningsfrågor vid olycksfall i militärtjänst. Ersättningsärendet kan tänkas komma upp först årtionden efter den händelse på vilket det baserar sig.

5 kap. Särskilda stadganden

19 §. *Tystnadsplikt.* Rätten att lämna ut uppgifter fastställs på grundval av stadgandena om allmänna handlingars offentlighet, stadgandena om hemlighållande och specialstadgandena om utlämnande av uppgifter.

En stor del av den information som erhållits när en person utfört en uppgift som avses i den föreslagna lagen och av den information som ingår i de personregister som avses i den är sådana som med stöd av 9 § 2 mom. (673/91) lagen om allmänna handlingars offentlighet och 1 § 1 mom. 4 punkten förordningen innefattande vissa undantag i fråga om allmänna handlingars offentlighet (650/51) skall hemlighållas. Enligt 23 § 1 mom. i nämnda lag får en handling som skall hemlighållas inte företes annan än domstol eller annan myndighet, då dessa på tjänstens eller en offentlig sysslas vägnar har rätt att få del därav.

Enligt datasekretessrekommendationen är det tillåtet att lämna ut uppgifter till andra offentliga organ endast om det i ett specialfall finns en klar laglig förpliktelse eller befogenhet eller en av den övervakande myndigheten utfärdad fullmakt därtill, eller om uppgifterna är nödvändiga för att mottagaren skall kunna

fylla sin lagliga uppgift, och under förutsättning att det ändamål för vilket mottagaren samlar in eller behandlar informationen inte är oförenligt med den ursprungliga data-behandlingen och att de lagliga förpliktelseerna när det gäller den myndighet som lämnar ut informationen inte står i strid därmed. Undantagsvis skulle det också vara tillåtet att lämna ut uppgifter, om detta i ett specialfall uppenbart är förenligt med den registrerades intresse och om han har samtyckt till att uppgifterna lämnas ut eller om förhållandena är sådana att ett sådant samtycke kan antas existera, eller om det är nödvändigt att lämna ut uppgifterna för att förhindra en allvarlig eller omedelbar fara.

Eftersom personer som utför polisuppgifter i dessa uppdrag får kännedom om saker som inte är offentliga och som därför inte får yppas för utomstående föreslås för tydlighetens skull att i paragrafens 1 mom. tas in ett stadgande som hänvisar till stadgandet om tystnadsplikt i 17 § statstjänstemannalagen (750/94). Dessutom föreslås att den tystnadsplikt som gäller en tjänsteman som utför polisuppgifter inom försvarsmakten på motsvarande sätt skall gälla t.ex. kontorspersonal som behandlar sådana uppgifter som avses i denna lag.

Pålitligheten och ställningen i fråga om dem som utför polisuppgifter kräver också att en persons privata förhållanden som de förstnämnda fått kännedom om i de uppgifter som avses i 1 § inte utnyttjas på ett sätt som inte hör samman med tjänsteutövningen, eller på något annat sätt som kunde föranleda ovidkommande skada eller förfång för den som uppgifterna gäller eller någon annan skada. Skadan eller förfånget kan vara ekonomiskt eller drabba en persons rykte. Också det förbud att använda eller yppa något som ingår i den föreslagna paragrafens 2 mom. skall gälla alla dem som har tystnadsplikt enligt 1 mom.

I 3 mom. stadgas enligt förslaget om när det är tillåtet att för en myndighet eller en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag röja en uppgift som annars skall hemlighållas. När en uppgift lämnas enligt 3 mom., ställs uppgiften till en sådan persons eller sammanslutnings föfogande som inte tillhör försvarsmakten och så, att försvarsmakten inte har möjlighet att bestämma över mottagarens senare verksamhet. Detta är inte fallet när uppgiften utnyttjas enligt 2 mom., varför en skillnad föreligger.

Enligt detta stadgande skall den som hör till

personalen vid ett organ enligt 2 § ha rätt att utan hinder av den tystnadsplikt som stadgas i 1 och 2 mom. yppa en omständighet för en myndighet och en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag, och som på grund av en uppgift som stadgats ankomma på den behöver få vetskap om en omständighet som annars skall hållas hemlig.

Sådana myndigheter för vilka det i praktiken kan vara nödvändigt att yppa uppgifter som annars skall hållas hemliga är, utöver de myndigheter som på högsta nivå övervakar att lagarna efterlevs, också bl.a. polis-, social-, tull- och gränsbevakningsmyndigheterna. Med sammanslutningar som sköter offentliga uppdrag avses bl.a. statens affärsverk.

Ett stadgande som motsvarar stadgandet i det föreslagna 3 momentet om att yppa uppgifter finns också i 43 § 3 mom. polislagen. Det är motiverat att en myndighets möjlighet att erhålla information är oberoende av om det är polisen eller försvarsmakten som har undersökt ärendet eller vidtagit någon annan åtgärd.

Den tystnadsplikt som åvilar den som utför polisuppgifter, samt de undantag som stadgas i fråga om denna tystnadsplikt, skall kvarstå oförändrad efter att hans anställningsförhållande hos försvarsmakten har upphört. För tydlighetens skull föreslås att ett stadgande om detta tas in i 4 mom.

20 §. *Utlämnande av uppgifter till militärmyndigheterna.* Också internt utbyte av information inom försvarsmakten skall betraktas såsom utlämnande av uppgifter enligt personregisterlagen, om den enhet som tar emot uppgifterna inte är en av de enheter eller personer för vilkas bruk registret inrättats.

Att lämna ut uppgifter är nödvändigt särskilt för den disciplinära förman som avses i militära disciplinlagen och som enligt lagen i fråga svarar för att förundersökning i samband med ett brott som avses i militära rättegångslagen görs. Efter slutförd undersökning skall den disciplinära förmannen vidta åtgärder för att bestraffa eller tillrättavisa den som gjort sig skyldig till brott. Den disciplinära förmannens förundersökningsuppgift är en verksamhet som är jämförbar med den förundersökning som nämns i den föreslagna lagens 1 §. De befogenheter som gäller denna förundersökning fastställs dock enligt militära disciplinlagen.

Enligt 2 mom. skall uppgifter som avses i 13 § och som saknar anknytning till ett enskilt uppdrag inte ens inom försvarsmakten få läm-

nas ut annat än i begränsad omfattning. Eftersom dessa uppgifter, som har karaktär av tips är särskilt känsliga, skall de endast få lämnas ut i de allvarliga situationer som nämns i momentet, dvs. tryggnad av statens säkerhet, avvärjande av fara som omedelbart hotar liv eller hälsa eller av betydande egendomsskada eller förebyggande eller utredning av ett brott på vilket kan följa fängelse. Huruvida en egendomsskada enligt lagrummet är betydande skall avgöras från fall till fall. Med betydande skada skall avses såväl skadans objektiva omfattning som dess subjektiva kännbarhet. Samma gränser bör iakttas när information från ett personregister som inrättats för uppgifter enligt denna lag lämnas ut för sådan användning som inte motsvarar registrets användningsändamål.

Enligt förslaget ingår i 3 mom. ett stadgande enligt vilket det är möjligt att lämna ut uppgifter i maskinläsbar form.

21 §. *Utlämnande av uppgifter till andra än militärmyndigheter.* I motiveringen till 19 § redogörs för de förutsättningar under vilka sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut till andra myndigheter.

Med hänvisning till nämnda motivering föreslås för tydlighetens skull att i paragrafen tas in en förteckning över de myndigheter, till vilka uppgifterna i de personregister som avses i denna lag kan lämnas ut. Uppgifter kan lämnas ut till polis- och gränsbevakningsmyndigheterna. Förutsättningen är att uppgifterna är nödvändiga för att myndigheten skall kunna sköta uppgifter som enligt lag har påförts den.

I 2 mom. föreslås ingå ett stadgande enligt vilket uppgifter får lämnas ut för annan användning än sådan som överensstämmer med registrets användningsändamål endast i de allvarliga situationer enligt 20 § 2 mom. för vilka redogörs i motiveringen till 20 §.

Uppgifterna får lämnas ut i maskinläsbar form. Eftersom det är fråga om myndigheter med vilka försvarsmakten har ett livligt samarbete är det ändamålsenligt att det inbördes utbytet av uppgifter kan ske avgiftsfritt. Ett stadgande om detta föreslås ingå i 3 mom.

22 §. *Utlåtanden om tillförlitlighet.* Enligt 10 § 1 mom. 1 punkten polisförvaltningsförordningen (359/92) skall skyddspolisen i enlighet med de allmänna grunder som fastställts av inrikesministeriet ge myndigheter och samfund sådana anvisningar, råd och upplysningar som behövs för upprätthållande av statens säkerhet eller för att förhindra att den kränks. I detta

syfte avger skyddspolisen utlåtanden om tillförlitligheten hos en person som söker en anställning som är betydelsefull med tanke på statens säkerhet.

Eftersom huvudstabens undersökningsavdelning för försvarsmaktens räkning sköter också de uppgifter som hör till skyddspolisens verksamhetsområde är det ändamålsenligt att den kan ge utlåtanden om tillförlitlighet också om dem som söker en anställning som gäller försvarsuppgifter och om personer som är anställda inom detta område och för detta ändamål använda de uppgifter som ingår i personregistren. Ett stadgande om detta föreslås ingå i paragrafen. Det preciserar för sin del det föreslagna allmänna stadgandet i 19 § 3 mom. om utlämnande av uppgifter från registren.

Registeruppgifter skall kunna användas när utlåtanden avges till myndigheter på försvarsministeriets förvaltningsområde eller gränsbevakningsväsendet om tillförlitligheten hos personer som har sökt en sådan tjänst för vilken finskt medborgarskap krävs enligt 7 § 1 mom. 10 punkten statstjänstemannalagen. Utlåtande om tillförlitlighet kan ges också om en person söker en annan anställning inom försvarsförvaltningen eller en uppgift inom den fredsbevarande verksamheten.

Registeruppgifter skall också kunna användas när utlåtanden om tillförlitlighet avges i samband med ansökningar som gäller andra uppdrag inom försvarsministeriets förvaltningsområde eller gränsbevakningsväsendet än statliga tjänster, om uppdragen ger tillgång till statshemligheter eller vissa företagshemligheter. Tex. en konsult som står i uppdragsförhållande till staten kan ha tillgång till statshemligheter.

Registeruppgifter skall också kunna användas när utlåtanden avges om tillförlitligheten hos personer som redan innehar en ovan nämnd tjänst eller uppgift. På så sätt möjliggörs att kontrollen av tillförlitligheten tidvis förnyas.

Uppgifter i register avsedda för en persons eller en arbetsgrupps bruk som inte har samband med ett enskilt uppdrag skall på grund av sådana uppgifters mera osäkra karaktär av tips inte få användas när utlåtanden om tillförlitlighet avges. Däremot skall det vara möjligt att använda uppgifter i övervakningsregistret, eftersom i detta register införs just sådana uppgifter som inverkar på statens säkerhet.

En person som har sökt en tjänst som avses i 7 § 1 mom. 10 punkten statstjänstemannalagen skall ha rätt att få veta om det har avgivits ett sådant utlåtande om honom som avses i stadgandet. Eftersom de tjänster som avses i den punkten exakt har definierats, kan den som söker eller innehar en tjänst på förhand sluta sig till att ett utlåtande kommer att avgas. Därför är det i detta fall inte nödvändigt att särskilt meddela att ett utlåtande om tillförlitlighet avgivits.

När det gäller andra utlåtanden som avses i stadgandet bör den som söker eller innehar en uppgift underrättas om att utlåtanden enligt den nämnda punkten har avgivits. Stadgandet möjliggör såväl att underrättelsen lämnas på förhand, innan utlåtandet avgas, som att den lämnas i efterhand. I mån av möjlighet bör dock underrättelsen lämnas på förhand.

Den i stadgandet avsedda underrättelsen om avgivande av utlåtande omfattar inte i sig information om utlåtandets innehåll. Rätten att få information om utlåtandets innehåll bestäms på grundval av andra stadganden, bl.a. om allmänna handlingars offentlighet och den registrerades rätt till insyn.

Meddelande om att utlåtande har avgivits behöver inte lämnas, om detta uppenbart äventyrar statens säkerhet.

23 §. *Säkerställande av uppgifternas riktighet och dataskyddet vid utlämnande av uppgifter.* I paragrafen föreslås ingå ett stadgande enligt vilket beskaflenheten av de uppgifter som skall lämnas ut bör beaktas när beslut om utlämnande fattas, i syfte att säkerställa den registrerades dataskydd. I paragrafen hänvisas dessutom till de internationella avtal som Finland förbundit sig att iakttä och dataskyddsbestämmelserna i de internationella rekommendationer som Finland har godkänt. Särskilt datasekretesskonventionen och datasekretessrekommendationen borde beaktas. Enligt rekommendationen borde förfrågningarna om utlämnande av data innehålla uppgifter om den myndighet från vilken förfrågan kommer liksom också om orsakerna till förfrågningen och om dess ändamål. Om motsvarande upplysningsplikt för mottagaren stadgas i 17 § personregisterlagen. Enligt rekommendationen får uppgifter som lämnats ut till andra offentliga organ inte användas för andra ändamål än de som uppgivits när anhållan om utlämnande gjorts. Användningen av uppgifterna för andra ända-

mål än de uppgivna skulle underställas den utlämnande myndighetens godkännande.

24 §. *Övervakning och inspektion av polisverksamheten.* Enligt förslaget stadgas i paragrafen att om övervakning och inspektion av försvarsmaktens polisverksamhet närmare skall stadgas genom förordning eller bestämmas genom försvarsministeriets beslut. Avsikten med stadgandet är inte att begränsa den rätt till insyn som enligt 16 § tillkommer dataombudsmannen.

25 §. *Upprätthållande av den inre ordningen inom försvarsmakten.* Paragrafen föreslås innefatta ett stadgande om militärpolis, som inom försvarsmakten sköter uppgifter vilka hänför sig till vakthållning och upprätthållande av inre ordning. Oberoende av sitt namn sköter militärpolisen inte sådana polisuppgifter som avses i denna lag. Om militärpolisernas övriga uppgifter och de befogenheter som hör till uppgifterna stadgas särskilt. Om saken stadgas bl.a. i 2 § (328/94) vägtrafiklagen. Enligt denna paragraf kan en militärpolis reglera trafiken på väg under försvarsmaktens övningar.

26 §. *Samarbete med polisen.* Enligt förslaget stadgas närmare genom förordning om anmälan som skall göras till polisen och om övrigt samarbete mellan försvarsmakten och polisen. Genom förordning stadgas bl.a. om undersökningsledaren, om uppgifter som skall ges till polisen beträffande verkställande av brottsutredning som gäller civilpersoner och om upptagande av sådana signalement enligt tvångsmedelslagen som gäller personerna i fråga. Dessutom föreslås att om de praktiska arrangemangen för samarbetet, såsom undersökningslokal och användningen av transportmedel och annan utrustning kan bestämmas genom försvarsministeriets beslut. Innan beslutet utfärdas skall försvarsministeriet överenskomma om frågorna med inrikesministeriet.

27 §. *Närmare stadganden.* Enligt denna paragraf skall närmare stadganden om verkställigheten av lagen utfärdas genom förordning.

2. Ikraftträdande

Eftersom lagen har samband med polislagen och lagen om polisens personregister, vilka träder i kraft den 1 oktober 1995, föreslås den träda i kraft vid samma tidpunkt som de nämnda lagarna.

3. Lagstiftningsordning

I sitt utlåtande (nr 15/94) till förvaltningsutskottet om regeringens proposition med förslag till polislag och vissa lagar som har samband med den (Reg. prop. nr 57/1994 rd.) ansåg grundlagsutskottet, att förslaget till polislag med vissa ändringar kunde behandlas i den ordning som stadgas i 66 § riksdagsordningen.

Eftersom de befogenheter att ingripa i medborgarnas allmänna rättigheter som anges i det

nu aktuella lagförslaget inte avviker från de vilka anges i den nya polislagen, kan lagförslaget enligt regeringens åsikt behandlas i den ordning som stadgas i 66 § riksdagsordningen. Trots detta är det med tanke på tillämpningen av lagen ändamålsänligt att också riksdagens grundlagsutskott bereds tillfälle att avge sitt utlåtande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Försvarsmaktens polisuppgifter

Försvarsmakten har hand om

1) undersökningen av brott som skall handläggas som militära rättegångsärenden,

2) undersökningen av brott som har begåtts av en person i försvarsmaktens tjänst och som avses i 40 kap. strafflagen. Ett brott som har begåtts av någon annan än en krigsman kan undersökas endast om det finns sannolika skäl att misstänka att också en krigsman är delaktig i brottet,

3) undersökningen av sådana brott som riktar sig mot försvarsmaktens egendom och avses i 2 § 2 mom. militära rättegångslagen och som en annan person i försvarsmaktens tjänst än en krigsman har begått på ett område, fartyg, luftfartyg eller fortkaffningsmedel som innehas av försvarsmakten, eller i ett tjänsteuppdrag, under förutsättning att det finns sannolika skäl att misstänka att också en krigsman är delaktig i brottet, samt

4) sådana uppgifter enligt 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen (110/92) som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område i syfte att förhindra olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och verksamhet som äventyrar försvarets syftemål, likväl inte om brottsrannsakn.

När ärendets natur kräver det kan en uppgift

som avses i 1 mom. utföras i samarbete med polisen eller, särskilt om undersökningens opartiskhet eller brottets allvarlighet förutsätter det, överföras i sin helhet till polisen enligt vad som stadgas i denna lag.

Om undersökningen av brott som skall handläggas som militära rättegångsärenden gäller dessutom vad som stadgas i militära disciplinlagen (331/83).

2 §

Organisation och behörighetsvillkor

Polisens uppgifter inom försvarsmakten sköts av försvarsmaktens tjänstemän vid det organ inom huvudstaben som saken gäller och vid förvaltningsenheter som underlyder huvudstaben. Om organisationen och behörighetsvillkoren för tjänstemännen stadgas genom förordning.

3 §

De allmänna principerna för polisverksamheten

När uppgifter som avses i denna lag utförs iaktas de allmänna principerna enligt polislagen (493/95).

2 kap.

Stadganden om befogenheter

4 §

Befogenheter

En tjänsteman vid ett organ och en för-

valtningsenhet som avses i 2 § har i de uppgifter som avses i 1 § sådana befogenheter som i förundersökningslagen (449/87), tvångsmedelslagen (450/87) och polislagen stadgas för polismän. Den tjänsteman som fungerar som chef för ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 § eller försvarsmaktens militärjurist fungerar som undersökningsledare i de ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1—3 punkten och i dessa ärenden har han även sådana befogenheter som i förundersökningslagen och tvångsmedelslagen stadgas för en anhållningsberättigad tjänsteman samt som i polislagen stadgas för en polisman som hör till befälet, fränsett befogenheter som gäller i 5 a kap. tvångsmedelslagen avsedd teleavlyssning och teleövervakning. Beslut om teknisk avlyssning enligt 5 a kap. 5 § 2 mom. tvångsmedelslagen underställs den tjänsteman som fungerar som chef för ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 §. Ett av tjänstemannen i fråga fattat beslut om teknisk avlyssning underställs huvudstabens operationschef.

5 §

Observation och teknisk observation vid säkerhets- och övervakningsuppgifter

För förhindrande och avbrytande av olaglig underrättelseverksamhet som riktar sig mot försvarsmakten samt sådan straffbar verksamhet som äventyrar det militära försvarets syfte får observation och teknisk observation företas enligt vad som stadgas i 30 och 31 §§ polislagen. Om företagande av åtgärderna i fråga beslutar den tjänsteman som fungerar som chef för ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 §.

Angående meddelande om observation och teknisk observation stadgas i 33 § polislagen och angående hanteringen av material som erhållits genom nämnda observation i 34 § polislagen. Protokoll som gjorts upp över teknisk avlyssning sänds till försvarsministeriet, som årligen avger en berättelse om teknisk avlyssning till riksdagens justitieombudsman.

3 kap.

Stadganden om inhämtande av information

6 §

Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register

Huvudstaben har rätt att enligt avtal med

den registeransvarige och utan hinder av sekretessplikten få sådana uppgifter som den behöver för skötseln av de åligganden som anges i 1 § enligt följande:

1) ur befolkningsdatasystemet, uppgifter om frågor som avses i 4 § 1 och 3 mom. och 5 § 1 mom. befolkningsdatalagen,

2) ur justitieförvaltningens datasystem, uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning och om sådana beslut av åklagare enligt vilka det i saken inte är fråga om ett brott eller inte finns bevis för brott, om utfärdade strafforder, om brottmål som är anhängiga vid domstol samt om domstolarnas lagakraftvunna avgöranden genom vilka åtal har förkastats,

3) ur utrikesministeriets datasystem, uppgifter om beviljade pass, visum samt uppehålls- och arbetstillstånd,

4) ur utlänningsverkets datasystem, uppgifter om ansökningar som gäller uppehållstillstånd och asyl och om beslut som meddelats med anledning av ansökningarna, samt

5) ur polisens register, för brottsutredning, uppgifter om tillvägagångssätt, signalement och motsvarande uppgifter samt uppgifter om försvunnen egendom.

Huvudstaben har dessutom rätt att ur polisens personregister få uppgifter för bedömning av en persons tillförlitlighet med tanke på tjänstgöring på försvarsförvaltningens område, i den omfattning som stadgas i 23 § lagen om polisens personregister.

Uppgifter som avses i denna paragraf får lämnas ut avgiftsfritt och uppgifter som avses i 1 mom. får lämnas ut också genom teknisk anslutning.

7 §

Rätt att få uppgifter av en annan myndighet

Huvudstaben har rätt att avgiftsfritt och utan hinder av sekretessplikten få uppgifter och handlingar som behövs för en polisuppgift enligt 1 § av andra myndigheter än de som avses i 6 § samt av sammanslutningar som tillsatts för att handha en offentlig uppgift, om inte lämnande av uppgiften eller handlingen till polisen eller användning av handlingen såsom bevis förbjudits eller begränsats i lag.

8 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning

Huvudstaben har rätt att av en sammanslut-

ning som utövar televerksamhet få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförande av polisuppgifter som enligt denna lag ankommer på huvudstaben. Huvudstaben har motsvarande rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

4 kap.

Stadganden om personregister

9 §

Personregister

På personregister som förs för skötseln av uppgifter som avses i denna lag tillämpas personregisterlagen (471/87), om inte något annat stadgas i denna lag.

Personregister som avses i 1 mom. är straffdataregistret, säkerhetsdataregistret och sådana tillfälliga register som skall inrättas enligt 12 §.

10 §

Straffdataregistret

Straffdataregistret är ett bestående personregister som är avsett att brukas av ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 § och som förs med hjälp av automatisk databehandling. För registret får inhämtas och i det får registreras uppgifter som behövs för utredning av brott som avses i 1 § 1 mom. 1—3 punkten.

Registeransvarig för straffdataregistret är huvudstaben.

11 §

Säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret är ett bestående personregister som med hjälp av automatisk databehandling förs för avvärjning av militär underrättelsetjänst och är avsett att brukas av ett sådant organ vid huvudstaben som avses i 2 §. För registret får inhämtas och i det får registreras uppgifter som behövs för att förhindra eller avbryta förehavanden som äventyrar det militära försvaret eller statens säkerhet.

Registeransvarig för säkerhetsdataregistret är huvudstaben. Säkerhetsdataregistret får användas av tjänstemän som är förordnade till kontrolluppgifter vid organ som avses i 1 mom.

12 §

Tillfälliga personregister avsedda för en persons eller en arbetsgrupps bruk

Om inrättande av ett tillfälligt personregister som är avsett att användas av en person som hör till personalen vid ett organ som avses i 2 § eller av en arbetsgrupp som består av sådana personer beslutar den tjänsteman som ansvarar för uppgiften och som utför polisuppgifter inom försvarsmakten. Tjänstemannen i fråga är också registeransvarig.

13 §

Uppgifter som inte hänför sig till ett visst uppdrag

Information som erhållits i samband med ett visst uppdrag som avses i 1 § och som behövs för att uppgifterna skall kunna skötas, men som inte hänför sig till uppdraget i fråga, får endast inhämtas för och registreras i register enligt 11 och 12 §§.

14 §

Känsliga uppgifter

Uppgifter som avses i 6 § 2 mom. 3 punkten personregisterlagen får inhämtas för och registreras i personregister som avses i denna lag när uppgifterna behövs med tanke på det ändamål som registret används för.

Uppgifter som avses i 6 § 2 mom. 1, 2 eller 4—6 punkten personregisterlagen får inhämtas för och registreras i ett personregister som avses i denna lag endast när det är nödvändigt för att ett visst uppdrag som avses i 1 § skall kunna fullgöras. Uppgifter som avses i nämnda 4 punkt får dessutom inhämtas och registreras när det är nödvändigt för tryggnad av den registrerades egen säkerhet eller skyddet i arbetet för den person som utför polisuppgifter.

15 §

Uppgifter som erhållits genom avlyssning

Om en uppgift som har erhållits genom teknisk avlyssning som avses i polislagen inte hänför sig till ett brott eller om den hänför sig till något annat brott än det för vars förhindrande eller avbrytande avlyssningen sker, får uppgiften inte införas i ett personregister, såvida inte uppgiften gäller ett sådant brott som avses i 1 § för vars förhindrande eller avbrytande avlyssning får ske.

Om införande i personregister av uppgifter som erhållits genom teknisk avlyssning enligt tvångsmedelslagen stadgas i tvångsmedelslagen.

16 §

Begränsning av rätten till insyn

Utöver vad 12 § personregisterlagen stadgar finns sådan rätt till insyn som avses i lagens 11 § inte heller i fråga om säkerhetsdataregistret.

Dataombudsmannen kan på den registrerades begäran kontrollera att de uppgifter om den registrerade som är införda i säkerhetsdataregistret är lagenliga.

17 §

Utövande av rätten till insyn

I fråga om utövande av rätten till insyn tillämpas 11 och 14 §§ personregisterlagen, om inte något annat följer av 2 mom.

Vid utövandet av rätten till insyn skall den registrerade personligen hos huvudstaben eller staben för det militärlän som saken gäller framföra en begäran som avser denna rätt och styrka sin identitet.

18 §

Utplåning av uppgifter i personregister

Stadganden om den tid sådana uppgifter som är registrerade i personregister enligt denna lag skall bevaras utfärdas genom förordning.

5 kap.

Särskilda stadganden

19 §

Tystnadsplikt

I fråga om tystnadsplikt för en tjänsteman vid ett organ som avses i 2 § gäller 17 § statstjänstemannalagen (750/94). Samma tystnadsplikt åligger andra som är anställda vid försvarsmakten när de utför uppgifter som avses i denna lag.

En person som avses i 1 mom. får inte på ett sätt som inte skötseln av hans uppgifter förutsätter utnyttja eller olovligen för andra röja omständigheter som hänför sig till en persons integritet och som han fått kännedom om vid

skötseln av uppgifterna, och som kunde vålla personen i fråga skada eller förfång om de röjs.

Tystnadsplikten hindrar dock inte att en omständighet yppas för en myndighet eller en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag och som på grund av en uppgift som stadgas ankomma på den behöver få vetskap om en omständighet som annars skall hållas hemlig.

Vad 1—3 mom. stadgar gäller även efter att anställningsförhållandet vid försvarsmakten har upphört.

20 §

Utlämnande av uppgifter till militärmyndigheterna

Den registeransvarige har rätt att till en militärmyndighet som avses i militära disciplinlagen lämna information ur ett personregister som har inrättats för skötseln av de uppgifter som avses i 1 §, om det behövs för skötseln av dessa uppgifter.

Uppgifter i register som avses i 1 mom. får likväl lämnas ut för annan användning än registrets användningssyfte medger och uppgifter som avses i 13 § får likväl lämnas ut endast när det behövs

- 1) för tryggnad av statens säkerhet,
- 2) för avvärjande av fara som omedelbart hotar liv eller hälsa eller av betydande egendomsskada, eller
- 3) för förebyggande eller utredning av ett brott på vilket kan följa fängelse.

Uppgifterna får lämnas ut i maskinläsbar form.

21 §

Utlämnande av uppgifter till andra än militärmyndigheter

Ur personregister som avses i denna lag får den registeransvarige lämna ut behövliga uppgifter till

- 1) polisen för lagstadgade uppgifter, samt
- 2) gränsbevakningsmyndigheterna för övervakning av rikets gränser och gränsområdena.

Uppgifter i registret får lämnas ut för annan användning än vad registrets användningssyfte medger endast när det är fråga om ett ändamål som avses i 20 § 2 mom.

Uppgifterna får lämnas ut i maskinläsbar form och avgiftsfritt.

22 §

Utlåtanden om tillförlitlighet

Huvudstaben har rätt att i behövlig omfattning använda uppgifter ur personregister som avses i denna lag när utlåtanden ges till en myndighet inom försvarsministeriets förvaltningsområde eller gränsbevakningsväsendet om tillförlitligheten hos den som sökt en tjänst enligt 7 § 1 mom. 10 punkten statstjänstemannalagen eller som har utnämnts till en sådan tjänst, samt om tillförlitligheten hos en person som sökt någon annan uppgift inom försvarsförvaltningen eller tjänstgör i uppgiften i fråga.

När utlåtanden enligt 1 mom. ges får dock uppgifter enligt 13 § ur de register som avses i 12 § inte användas.

Den som har sökt en tjänst enligt 7 § 1 mom. 10 punkten tjänstemannalagen eller som har utnämnts till en sådan tjänst har rätt att få veta om ett utlåtande enligt 1 mom. har getts om honom. Andra i 1 mom. avsedda personer skall underrättas om att ett utlåtande har begärts eller givits, om inte detta uppenbart äventyrar statens säkerhet.

23 §

Säkerställande av uppgifternas riktighet och dataskydd när uppgifter lämnas ut

När beslut om att lämna ut uppgifter från sådana personregister som avses i denna lag fattas skall för tryggnad av dataskyddet för den registrerade beaktas arten av de uppgifter som skall lämnas ut samt de internationella fördrag som är förpliktande för Finland och de internationella rekommendationer som Finland godkänt.

24 §

Övervakning och inspektion av polisverksamheten

Om övervakning och inspektion av försvarsmaktens polisverksamhet stadgas närmare genom förordning eller bestäms genom försvarsministeriets beslut.

25 §

Upprätthållande av den inre ordningen inom försvarsmakten

För uppgifter som gäller inre vakthållning och ordning kan inom försvarsmakten finnas militärpolis, om vilkas befogenheter stadgas särskilt.

26 §

Samarbete med polisen

Om anmälan till polisen av sådan brottsundersökning som avses i denna lag och som förärras av försvarsmakten, samt om övrigt samarbete mellan försvarsmakten och polisen stadgas närmare genom förordning. Försvarsministeriet meddelar efter att ha överenskommit om saken med inrikesministeriet föreskrifter om de praktiska arrangemangen för samarbetet.

27 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 17 juli 1995

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister Iiro Viinanen